

SLOVENSKI UČITELJ

GLASILO SLOMŠKOVE ZVEZE

LJUBLJANA ♦ 15. IV. 1926

LETO XXVII ♦ ŠT. 4

*Šoli, učiteljs-
stvu in staršem!*

*Mladini ljubezen,
domovini zvestoba!*

Metodične smernice za pouk srbohrvaščine na osnovni šoli.

Fran Žukovec, učitelj srbohrvaščine.

(Dalje.)

Kaj naj učimo učence pri srbohrvatskem pouku? Ako se zopet ozremo na materinščino ter si predočimo način, kako podajamo tem našim malčkom modrost z malo žlico, da vso podano snov lahko vedno sproti prebavijo in jih šele počasi uvajamo v pouk, prav tako je treba postopati tudi pri pouku srbohrvaščine, za katero je treba otroke ogreti in jih šele polagoma uvesti v ta pouk. Preden začnemo s poukom cirilice, je treba otrokom obrazložiti, odkod prihaja ime cirilica in sploh predzgodovino cirilice. Tako otroke v mislih popeljemo najprej k našim sosednjim bratom Hrvatom in se z njimi pogovorimo o njih, kolikor je to potrebno, da ustvarimo v mladih otroških dušah ono razpoloženje do jezika, da se ga potem radi uče. Odtod naj pelje naša pot še dalje na jug k našim najjužnejšim bratom Srbom ter se zopet o njih pogovorimo o vsem, kar zanima mlade radovedneže in jih tako napotimo, da znajo vzljubiti tudi nje. Taka potovanja združimo z zgodovinskimi podatki in podajmo otrokom v prav majhnem obsegu vso zgodovino, da bodo imeli nekaj pojma o vsem, kar se jim pripoveduje. V zgodovino vpletimo še tudi zgodovino slovanskih bratov sv. Cirila in Metoda in povejmo, da je ravno po njih dobila cirilica svoje ime, ki jo je baje izumil sv. Ciril. Po drugih virih pa zopet doznavamo, da je »cirilica« nastala v desetem stoletju na Bolgarskem in izvira najbrž od učencev sv. Cirila in Metoda, kajti sv. brata sta izumila in pisala tako imenovano glagolico. Na sličen način naj učitelj pripravlja otroke na pouk srbohrvaščine. Ko vidimo, da je priprava zadostna, tedaj šele sledi učenje cirilice. Nova tvarina naj se podava učencem v majhnih celotah in je posebno v začetku paziti na to, da se otroci ne preoblagajo z novo tvarino ter je bolje, da

imajo v začetku iz tega predmeta malo, raje premalo učenja kot pa malo preveč, ker sicer bi se moglo zgoditi, da že v kali ubijemo otrokom veselje do tega predmeta in do učenja. Pri pisanju se mora voditi strog nadzor nad učenci, ker sicer postanejo kaj radi površni, česar pa ne smemo dopustiti. Takoj pri začetnem pouku glejmo na to, da spravimo vse otroke na nek povprečen nivo, da ne bodo takoj v začetku začeli nekateri zaostajati, ker bi to utegnilo imeti za posledico, da bi pozneje ne mogli slediti in bi pouk samo ovirali. Pri učenju cirilice pa naj se prevajanje opušča, ker ni pedagoško, istočasno mučiti otroka s pisavo in povrhu še z jezikom. Da pa učenje cirilice ne bo predolgočasno, naj se v vsaki uri ponovi nekoliko iz predpriprave, to je iz zgodovine.

Ako bomo tako postopali, bomo vzbudili pri otrocih veselje in zanimanje za predmet. Tega veselja pa jim ne smemo pokvariti s suboptimalnim poukom, ampak glejmo vedno, da bo pouk kar najbolj mogoče živahen in da bodo pri njem v kar največji meri zaposleni tudi otroci, oziroma njihove duševne sile, da jim ne bo preostajalo časa za dolgotrajen čas. S tem poukom v zvezi je treba gojiti tudi domoljubna čustva, ki so velikega pomena za današnjo doraščajočo mladino, da tako ustvarimo pravo pojmovanje o naši novi državi, na katero gledajo nekateri še bolj pesimistično.

Kakšen bodi torej srbohrvatski pouk? Kako naj se začne pouk, sem že povedal. Pri podajanju cirilice ne bomo otrokom takoj v začetku goverili o posebnostih pisave, ker otroci takoj, ko se prične ta pouk, še niso zreli za kaj takega, ampak storimo to šele pozneje, ko znajo že sami presojudati. V tem pogledu mora biti pouk na deželi nekoliko drugačen od pouka v mestih in sploh od onega na višje organiziranih šolah. V mestih se začenja in vrši pouk bolj sistematično, dočim mora imeti učitelj na kmetih vedno pred očmi cilj, ki naj ga doseže s tem poukom, ki mora biti v zvezi z nalogami življenja. Zgolj teoretično podajanje srbohrvaščine na kmetih ne more biti prikladno, ker se ne ozira na potrebe ljudstva.

Iz vsega, kar sem doslej podal, pa učitelj nima prav za prav še prav ničesar, kar bi mu moglo služiti kot podlaga pri pouku; zato hočem v naslednjem podati tudi eno učno sliko iz tega predmeta. Te učne slike ne bom podal v vseh podrobnostih, ki so same po sebi umljive, ampak le v glavnih obrisih. Preden začnemo s podajanjem tega predmeta, moramo ustvariti v otroških dušah prepotrebne apercipijske predstave. Kako to storimo, sem podal že dovolj misli v prvem delu svojega referata. Pri obravnavanju nekaterih važnejših odlomkov iz zgodovine naj se poslužuje sokratično-vprašalno razvijajoče metode, ki je za to najbolj prikladna. Taka priprava na pouk je precej dolga, toda ne predolga, ako pomislimo, da velja ta priprava vsemu srbohrvatskemu pouku. Ako ne zadošča priprava ene učne ure, naj se brez obotavljanja porabi v ta namen še druga ura, ki za pouk itak ni izgubljena. Šele po dovoljni pripravi sledi prva učna slika, katero hočem v naslednjem pokazati. Učna

slika je prikrojena po knjigi, ker se mora itak vršiti ves pouk na podlagi predpisane knjige. Je sicer to prva učna slika, ki pa ne pride tudi v prvi učni uri na vrsto, kakor sem že pojasnil. Prva učna stran predpisane knjige nosi kot naslov sledeče črke: »j, a, k, o, m, e«.

Zgoraj omenjene črke naslovne strani naj se obravnajo v prvi uri. Kot predpripravo na to naj izgovori učitelj nekaj prikladnih stavkov, nakar v napovedi smotra razjasni, da bodo danes pričeli s cirilico. Nato naj pokliče nekaj učencev k tabli in jim narekuje n. pr. sledeče slovenske besede: Jek, jok, jak, moj itd. Vse napisane besede naj bodo sestavljene samo iz tistih črk, ki jih nosi naslovna stran srbohrvatske knjige. Vse besede narekuje učitelj sam. Nato nadaljuje učitelj: Oglejmo si sedaj prvo na tabli napisano besedo. Prečitaj jo, D! Jek! Glaskuj besedo! J-e-k. Katero črko si najprej glaskovaje izgovoril? J. Ta J torej že vsi poznate in ga znate že tudi napisati. Ta črka pa ni samo rabna v latinici, ampak tudi v cirilici in je to obenem cirilska črka J. Napišite v zvezke eno vrsto črke J! Po dokončanem pisanju nadaljuje učitelj: Katera je druga črka prve slovenske besede? Mali e. Učitelj zopet nadaljuje: Tudi ta črka se ne rabi samo v latinici, ampak tudi v cirilici in je to cirilska črka »e«. Napišite tudi te črke eno vrsto! Po dovršenem delu vpraša lahko učitelj, koliko cirilskih črk že poznajo učenci. Dve. Kateri? J in e. F., glaskuj še enkrat prvo slovensko besedo, ki je napisana na tabli! J-e-k. Katera je zadnja črka? Mali k. Učitelj nadaljuje: Kakor sta bili dosedanji dve črki iz latinice enaki tudi cirilskim črkam, tako je tudi latinski k obenem cirilska črka k. Napišite eno vrsto črke k! Ko otroci končajo pisanje, naj se napiše še enkrat beseda jek na tablo in v zvezke in sicer sedaj s cirilico, ki pa se v tem slučaju prav nič ne razlikuje od latinice. Nato se prečita druga slovenska beseda s table in se ravno tako kakor prva glaskuje in razstavi na posamezne glasove. Beseda se glasi Jok. J-o-k. Katere izmed imenovanih črk v cirilici še ne poznamo? Mali o. Tudi črka o je v cirilici ravno taka kot v latinici. Zatorej napišite eno vrsto cirilske črke o! Po dokončanem delu naj otroci imenujejo besede, ki sestojijo iz že znanih cirilskih črk. N. pr.: oko, jok itd. Nato se preide k naslednji slovenski besedi, ki je napisana na tabli. Jak. Beseda se zopet glaskuje. Takoj nato pa se ugotovi, katere črke te besede še nismo napisali v cirilici. Ko se ugotovi, da je a tista črka, povzame učitelj, da se uporablja samoglasnik a tudi v cirilici za oznako glasu a. Tudi te črke se napiše ena vrsta. Potem se napiše nekaj besed, ki sestojijo iz že dobljenih črk. n. pr.: Jako, ako, kako, kaj itd. Nekatero izmed imenovanih besed se napišejo tudi v zvezke. Naslednja slovenska beseda je: Moj. Katera črka te besede nam je v cirilici še neznan? M. Pridi ven, G.! Napiši to besedo z veliko začetno črko. M-o-j. Veliko začetno črko M znate napisati vsi. Ako pa sedaj napišemo veliko črko M samo v ozke vrste, tedaj je to cirilska mala črka m. Napišite eno vrsto male cirilske črke m! Ko so učenci to storili, naj se imenuje nekaj besed, ki so sestavljene iz že vzetih cirilskih črk. N. pr.: moka, kam, meja, moja, jek itd. Ne-

katere najbolj prikladne besede se napišejo v zvezke. Vse napisane besede pa ostanejo na tabli, ker se uporabljajo pozneje za vajo v čitanju. Ko se s cirilico napisane besede na tabli nekolikokrat preberejo, se preide na čitanje iz knjige. Kot uvod pove učitelj, da so take in podobne besede napisane tudi v knjigah. Zatorej knjige na klopi! Odprite stran 14.!

Sedaj čita najprej učitelj pisani del tega berila in opozori učence, da naj posebno pazijo na izgovarjavo in na naglaševanje besed. Nato čitajo najprej najboljši učenci in potem vsi po vrsti. Ko se je berilo že zadosti prečitalo, naj se preide na tiskani del berila, da otrokom golo ponavljanje ne postane dolgočasno. S tem je navadno že potekel čas prve ure. Nato daj učitelj otrokom primerno domačo nalogo, ki naj jo napišejo iz spomina, ali pa naj jim da prepisati tiskani del berila. Ker so otroci videli, da se z novo pisavo da prav lepo pisati, zato naj se ob sklepu prve ure še nekoliko navduše za ta predmet in ako je pri tem učitelj zadel pravo struno, je že tudi prebil led in ves nadaljnji pouk se mu bo zdel igračkanje. (Dalje.)

O kmetijskem pouku.

Dr. L. Sušnik.

»Slovenec« z dne 28. in 31. januarja 1925 ter 3. februarja 1926 in sl. je priobčil sestavek »Kmetijski pouk v Jugoslaviji«, ki prisoja tozadevno tudi ljudski šoli važno vlogo. Mogoče so se zdela komu tostvarna izvajanja pretirana ali za naše razmere neprikladna. Res je, da je v Sloveniji kmetijsko gospodarstvo precej napredno, a še dolgo ne tako kot bi bilo lahko in kot je v gotovih državah. Še bolj pa velja to za ostale pokrajine v Jugoslaviji. Pri nas je namreč ljudska šola kot marsikje drugod še vedno obenem predstopnja za srednjo šolo in zato preveč teoretična. Merodajen je še povsod vzorec kot je primeren za mesta, iz katerih je izšel, nimamo pa še posebnega tipa za podeželske stroke iz kmetijskih hiš, ki bi jim moral nuditi mnogo več resnično praktičnega, predvsem poljedelskega znanja. Belgrajska »Pravda« z dne 23. februarja 1926, str. 4, poroča, da je Blagoje Nedić v svojem predavanju o ljudski prosveti, ki ga je imel na ondodni ljudski univerzi, posebno naglasil to potrebo za vse južne kraje, kjer bo le na ta način mogoče izboljšati pogubne zdravstvene in zaostale kulturne razmere. Kaj sploh lahko učitelj v tem oziru stori že na lastno roko, je razvidno iz »Gospodarskega lista« (Zagreb) l. 1924., št. 5 in 6, (Drag. J. Gruić: Uloga učitelja u prosvjetnom i privrednom podizanju sela): razširja lahko svilorejo, rejo kuncev, čebelarstvo, perutninarstvo, vrtnarstvo, sadjarstvo, živinorejo etc. ter dela za njih izboljšanje, pomaža pri zadržarstvu, širjenju dobrega čtiva itd.

V podkrepitev tega stališča navajam še nekaj misli, ki jih prinaša »Österreichische pädagogische Warte«, jan. 1926, str. 21, ss. v članku

Fr. Strebla: Fallen Volksschule und ländliche Fortbildungsschule in den Bereich des landwirtschaftlichen Förderungsgesetzes? — Novi načrt avstrijskega zakona za pospeševanje kmetijstva polaga predvsem važnost na kmetijske strokovne šole, potovalni pouk in specialne tečaje. Kakor pa so kmetijske šole — višje in nižje — za splošni napredek kmetijstva potrebne, imajo vendar to napako, da oskrbujejo večja posestva z razsežnim obratom in vedno večjo mehanizacijo, ki se na manjših kmetijah ne more obnesti; poleg tega ne gojijo dovolj kmetske zavesti, ljubezni do kmetskega stanu, nasprotno: zaradi večjega znanja se gojenci čutijo vzvišene nad vse kmečko in gredo kot absolventi najrajši v službe na veleposestva ali v velepodjetja ozir. v druge nekmetske poklice, tako da so za kmetski stan dostikrat izgubljeni. V poštev pridejo še stroški za vzdrževanje, pomanjkanje delovnih moči na kmetih, zanemarjanje poljskih delavcev, kar vse ne govori v prilog kmetijskih šol kot takih.

Potovalni pouk, specialni kurzi in vzorne kmetije dosežejo nekaj uspeha, če so smotreno in sistematično organizirane, a širših slojev po navadi ne morejo doseči; zato nimajo zaželjenega trajnega in vsestranskega vpliva.

Če hočemo torej kmetijstvo res pospeševati, ne smemo pri tem prizadevanju prezreti ljudske šole. V višjih razredih osnovnih šol na deželi bi se moral razširiti zlasti pouk prirodoslovja v kmetijski smeri in se sploh ozirati v najširši meri na kesnejši poklic učencev. Zlasti pa bi se jim morale priključiti kmetijske nadaljevalne šole, ki so lahko dostopne vsej kmečki mladini v najvažnejši razvojni dobi in to brez večjih stroškov in ovir in pa brez uvajanja v mestno življenje in mišljenje. Učitelji kot poznavalci razmer dotičnega kraja in javni kulturni delavci bi pri tem hvaležnem delu lahko več dosegli, ker učence in njih prilike najbolj poznajo in bi mogli ločiti potrebno od neizvedljivega. Tu bi bilo tudi najbolj primerno polje za strokovni pouk, ki bi ga nudili po potrebi lahko potovalni učitelji. Taka podeželska nadaljevalna šola je naravna in neobhodno potrebna posredovalka med kmetom in vsakovrstnim stremljenjem za povzdigo kmetijstva. Zato seveda še ni treba kmetijskih veščakov za vodje, saj ne gre predvsem le za strogo strokovni pouk, ampak za osnovne temelje in smisel za napredek. Prav tako je boljše, če obisk ni obvezen, ampak prostovoljen, ker bi sicer tisti, ki se za stvar nič ne zanimajo, delo le ovirali. Učitelji imajo poleg tega tudi že potrebno pedagoško prakso, ki je vsekakor i tu zelo potrebna.

V zvezi s tem opozarjam na to, da se posveča dandanes čedalje več važnosti tudi posebni psihologiji dece na deželi, ki se po značaju v marsičem loči od mestne, na kar se mora ozirati tudi pouk. Dr. Heinrich Güttenberger, »Das Landkind nach Umwelt und Eigenart« (Österreichischer Bundesverlag, Wien 1925), str. 90, karakterizira kmetskega otroka tako-le: »Vaški otrok je zaradi usmerjenosti v delovni organizem, ki ga pregleda, in uvrstitve v vaško zvezo z njenimi objektivnimi obveznostmi mirne, premišljene in ubogljive narave. Kdor razume njegov svet in si je

pridobil njegovo zaupanje, bo postavil na te lastnosti svoje vzgojevanje k aktivnosti. Podeželski otrok se nagiblje k natančnemu, kritičnemu — včasih tudi nezaupnemu opazovanju in k praktičnemu preudarjanju. Zaradi močne zasidranosti njegovih predstav in odnosov v presojanju, enostavnosti njegovih čustev in zanesljivosti volje leži v njem dobro osnovana podlaga za izobrazbo. Tip, ki bi uprl svoje oči aktivno na cilj, ni po njegovi naravi. Zato pa razpolaga z večjo zalogo energije.« Prim. še Josef Schmiedinger: *Die Stillbeschäftigung in der neuen Stadt- und Landschule* (Österreichischer Bundesverlag, 1925) oziroma *Österreichische pädagogische Warte* l. c. str. 24.

Deklaracija

o bistvu, nalogah in smeri naše stanovske politike.¹

I.

Vedno znova porajajoča se potreba po razpravljanju o načelni smeri naše stanovske politike je znak notranje idejne krize v naši organizaciji, izvirajoče iz nepravilnega pojmovanja bistva in nalog stanovske organizacije pri enem delu članstva.

Vsaki organizaciji, ki programatično stremi za združenjem vseh članov enega stanu v svrhu skupnega zastopanja skupnih stanovskih interesov, je načelni pravec a priori z nedvomno jasnostjo odrejen že po tem njenem stanovskem odnosno strokovnem značaju. To velja tudi za UJU.

II.

Edini smo si v prepričanju, da zahteva življenski interes stanu in šole eno samo edino stanovsko organizacijo za vso državo in za vse učiteljstvo v državi.

Razlogi so jasni:

1. Vse učiteljstvo brez razlike v mišljenju ima gotove skupne interese — duhovne, socialne, pravne. Te skupne interese velja skupno zastopati, kar more uspešno le organizacija, za katero stoji sklenjen ves stan, ki ima od vse javnosti priznано neoporečno pravo, da govori in nastopa v imenu vsega stanu in se kot taka lahko obrača do vsakega režima, ker je neodvisna na vse strani in je tudi njen ugled in vpliv neodvisen od slučajnega političnega položaja.

2. Depolitizacija šolstva je obče priznana, nesporno narodna potreba, s katero se srečava in krije naš stanovski interes. Vendar se zavedamo, da smemo v tem pogledu računati le nase in vidimo danes edini resni protiutež pogubnim strankarskim vplivom na šolstvo v stanov. organizaciji, toda le v organizaciji, ki zastopa mnenje vsega učiteljstva in samo strogo varuje nevtralnost na vse strani. Stanovska razcepljenost, obstoj več stanovskih organizacij z različnimi smermi pa mora nujno to zlo le še pospešiti, ker izpodkopava stanovsko moralo, zavest odgovornosti napram stanu v celoti in je povsem naravno in neizogibno, da politične stranke izigravajo take stanovske organizacije drugo proti drugi v politične namene. Prebridke izkušnje nam to potrjujejo.

¹ Ponatis iz »Učiteljskega Tovariša« od 14. januarja t. l., št. 2.

III.

V tej zavesti očitne življenske potrebe stanu in šolstva po eni sami stanovski organizaciji v pravem, prvotnem pomenu besede ne moremo priznati in ne priznavamo poleg UJU nobene stanovske organizacije osnovnošolskega učiteljstva.

Prvi in drugi pa se tudi zavedamo neizprosni konsekvenci tega našega stališča:

1. Dobrodošel nam mora biti v organizaciji vsak stanovsko zaveden, značajan tovariš, bodi kateregakoli političnega ali svetovnega naziranja.

2. Stanovska organizacija, ki si edina lasti pravico, da zastopa ves stan, in se naravnost istoveti z njim, je odgovorna za svoje delovanje ne le svojim članom, ampak vsemu stanu. Zato se mora z vso silo boriti proti materialističnemu naziranju, ki vidi v njej navadno interesno organizacijo za izkoriščanje politične konjunkturo v prid njenim članom in ne pozna ozirov na korist celotnega stanu.

3. Ona sme programatično zastopati le one interese in zahteve, ki so nesporno skupni vsemu stanu, poudarjati le to, kar vse stanovske člane družijo, in nič, kar jih loči. Zato mora varovati svojo popolno neodvisnost napram vsem strankam in režimom in sme svojo moralno silo iskati le v skladu svojih zahtev z obče narodnim interesom, ki ji mora biti vselej in v vsakem slučaju *suprema lex*.

4. Vsakemu članu mora biti zajamčena popolna svoboda mišljenja in vesti, izključeno mora biti vsako duhovno nasilje in ne sme organizacija propagirati nobenih idej in teženj, ne kulturno-političnih, ne nacionalno-političnih, ne drugih, ki bi nasprotovale prepričanju enega dela članstva, ali ki bi ustvarjale načelne pomisleke proti vstopu v organizacijo.

5. Vzgojno-prosvetna vprašanja in zadeve, v kolikor se smatra organizacija poklicana, da jih rešuje, se naj obravnavajo v okviru onih načel, na katere lahko pristanejo vsi člani, ne da bi prišli v načelne konflikte s svojo vestjo in s svojim svetovnim nazorom, vsekakor pa mora biti izključena v vseh načelnih vprašanjih vsaka majorizacija manjšine in mora biti tej vedno dana svoboda, da zastopa svoje oddvojeno mišljenje.

6. Dolžnost organizacije je, da odločno štiti vse državljanske pravice svojih članov in vso svobodo njih javnega udejstvovanja v katerikoli smeri, dokler ne nasprotuje interesom stanu in se vrši v okviru zakona. Zato mora nastopiti z vso ostrostjo proti vsakemu poizkusu, organizaciji naložiti vlogo varuha in sodnika nad mišljenjem njenih članov, v kolikor ni prizadeta stanovska disciplina.

IV.

V teh točkah je izraženo bistvo onega, kar imenujemo stanovski pravec, ki bodi po naši trdni volji načelni pravec naše organizacije. Vsa zgodovina slovenskega učiteljstva dokazuje, da je vsako oddaljevanje od te ravne smeri v naši stanovski politiki prineslo našemu stanu samo zlo. Zato smo tudi odločeni, ta pravec uveljaviti do zadnjih konsekvenc in odstraniti iz organizacije vse, kar bi mu nasprotovalo.

Do najvernejšega izraza mora načelna smer organizacije priti v pisanju stanovskega glasila in najti v tem svojega najdoslednejšega predstavitelja in najodločnejšega borca.

V.

Naše prvo prizadevanje naj gre za tem, da okrepimo stanovsko zavest, moralo in disciplino. Ta se ne javlja samo v zunanjem edinstvu, ki smo ga preko mere podčrtavali, ampak predvsem v jaki zavesti članstva, da je treba podrediti osebne interese celote, da je vsak član odgovoren za svoje delovanje vsemu stanu, javlja se pa tudi v pravem, prisrčnem, požrtvovalnem tovarištvu, ki mu je stanovski tovariš mil in drag, če je tudi drugih nazorov in drugega prepričanja.

VI.

Kakor gotovo je popolno uveljavljanje stanovske smeri v organizaciji samo vprašanje naše politične zrelosti in vidimo v pravi stanovski solidarnosti temeljni pogoj vsakega uspešnega delovanja organizacije, tako moramo kot absurdno in žaljivo zavrnuti vsako stremenje po popolni politični in duhovni unifikaciji stanu, ki bi bila možna samo pri duhovno in politično docela nesamostojnem učitelstvu; nasprotno pozdravljamo vsak pojav samostojnega mišljenja v naših vrstah, ako se udejstvuje v pozitivnem pravcu in smatramo svobodo stvarne kritike v našem glasilu, v naših društvih in na skupščinah naravnost kot pogoj za zdrav razvoj organizacije.

VII.

Trdno smo odločeni vse storiti in v kolikor treba, prelomiti tudi s tradicijami dosedanje naše stanovske politike, da priborimo naši organizaciji oni ugled in ono pozicijo, da jo bo morala vsa javnost, vsak režim, vsak politični činitelj uvaževati kot predstaviteljico stanu, ki je po svoji funkciji eden najvažnejših v narodu in zato ne more nobena politična sila iti preko njegovih upravičenih in enodušno izraženih zahtev na dnevni red.

Iz realno-političnih razlogov smo tudi vedno pripravljene za solidarno zastopanje skupnih interesov z drugimi stanovskimi organizacijami državnega uradništva.

VIII.

Izjavljamo s poudarkom, da naša stremjenja po odločno stanovski smeri v organizaciji nimajo nobene osti proti nobeni stranki, da pa tudi od vseh strank, ki imajo poštene namene z nami, pričakujemo, da nam ne odrekaajo pravice organizirati se kot stan na politično nevtralni podlagi, ker ne moremo vezati usode stanu na kak minljiv režim. Istočasno, ko izjavljamo, da stojimo kot organizacija vsakemu režimu enako objektivno nasproti, pa tudi poudarjamo, da ne more biti naloga stanovske organizacije, odvracati učiteljstvo od delovanja v drugih organizacijah in društvih, bodisi političnih, kulturnih ali gospodarskih in je njena naloga, v kolikor sega preko meje ožjega stanovskega programa, samo regulativnega in dopolnilnega značaja.

IX.

Ne toliko iz načelnih kot iz povsem umljivih taktičnih razlogov pa zahtevamo, da tovariši, stoječi na vodilnih mestih organizacije, niso strankarsko eksponirane osebnosti.

X.

Za kvarno smatramo tudi direktno sodelovanje organizacije pri nameščanju. Personalne interese organizirancev naj uveljavlja organizacija samo v tem pravcu, da brani zakonite in moralne temelje pri nameščanju ter vpliva posebno na svoje člane, da jo podpirajo v tem oziru.

XI.

Mila nam je misel združenja vsega učiteljstva v državi v eno mogočno stanovsko celoto ne le, ker smo si svesti, da imamo v njej najboljšo zaščitnico svojih stanovskih interesov in v gotovih pogledih interesov šole in narodne prosvete, ampak tudi ker smo si svesti, da izvršuje organizacija svojo veliko nacionalno nalogo zbliževanja, medsebojnega spoznavanja, jačenja skupnih vezi, spoznavanja skupnih vzgojnih nalog učiteljstva iz vseh delov države.

Svesti pa smo si nadalje, da sta obstoj in rast naše organizacije samo mogoča na temelju najširše duhovne svobode za vse člane, svesti tudi, da organizacija še ni dograjena, dokler stoje še znatne vrste učiteljstva izven nje. Zato hoče slovensko učiteljstvo prednjačiti v prizadevanju, da odstrani vse ovire in izgladi pot za vstop vsem stanovskim tovarišem, ki z nami gojijo iste stanovske ideale.

Kultura in književnost.

Krekovi Izbrani spisi po znižanih cenah. Krek je eden glavnih stebrov, na katerih sloni kultura našega naroda. Zato moramo želeeti, da bi se njegove ideje kar najbolj razširile med našim ljudstvom. Priporočamo vsem tovarišem in tovarišicam, da si nabavijo I. zvezek Krekovih Izbranih spisov po znatno znižani ceni: broširan izvod stane 25 Din (po pošti 28 Din), vezan pa 35 Din (po pošti 38 Din). Če upoštevamo, da obsega knjiga 188 strani velike oblike in ima še tri priloge slik na boljšem papirju, moramo reči, da je cena za knjigo, natisnjeno samo v 3000 izvodih, izredno nizka. Knjiga obsega opis Krekove mladostne dobe in izbrane spise Krekovih dijaških let. Primerna je tudi za odraslo mladino. Naroča se pri Novi založbi v Ljubljani, Kongresni trg 19.

Dr. Janko Kotnik, **Slovensko-francoski slovar** s seznamom nepravilnih glagolov. Založila Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani. Cena vez. izvodu 70 Din.

Po svetovni vojni se je težišče glede znanja tujih jezikov slovenskega naroda pomaknila od nemščine k francoščini in čez 10 let bo znal vsak izobražen Slovenec francosko, kot je znal svoje dni nemško, in ker je v srednjih šolah francoščina vpeljana že v drugem razredu, se bo naš dijak v 7 letih že prav dobro navadil teža svetovnega jezika naših političnih zaveznikov. Zato moramo samo z največjim veseljem pozdraviti dejstvo, da je Jugoslov. knjigarna izdala prepotraben slovensko-francoski slovar. — Besednjak je plod mnogoletnega dela in truda priznanega strokovnjaka dr. Kotnika. Ima približno 25.000 slovenskih izrazov, besed — izločnic, francoskih besedi pa skoraj še enkrat toliko. Ako s 1000 besedami za silo že govorimo tuj jezik in se za prvo potrebo lahko s 1000 besedami izražamo, in ako vemo, da povprečen inteligent v jeziku, v katerem govori, ne rabi več kot 5000 do 8000 besedi, nam obilica besednega zaklada v tem besednjaku ne samo imponira, ampak nas naravnost preseneti. — S pomočjo teža slovarja bo učenje francoščine prava igrača, trgovec bo segel po njem, dijaku bo izborno služil, vsakomur, ki bo iskal francoskega izraza, bo prišel prav.

Koncem knjige je pridejan še vrlo potreben seznam francoskih nepravilnih glagolov, ki je prava tolažba vsakemu nefrancozu. Knjiga je priročna in zelo okusno opremljena, tisk lep, jasein, čist in nepremajhen, papir prav dober, tako da lahko trdimo: zlato jedro v okusni opremitvi.

F. M. Dostojevskij, **Idiot**, roman, I. del, poslovenil dr. Vlad. Borštnik. V Ljubljani 1926. Založila Zvezna tiskarna in knjigarna. Splošna knjižnica, št. 62. Strani 284. Cena broš. 32 Din, vez. 40 Din.

V založbi Zvezne tiskarne in knjigarne je izšel pravkar v okviru agilne »Splošne

knjižnice« prvi del veličastnega romana velikega ruskega pisatelja Dostojevkega »Idiot«. Ta roman šteje v prvi vrsti med svetovne pripovedne spise in je vzbudil povsod največje zanimanje, ker je v tem romanu do najmanjšega detajla razčrta in v mojstrskem pripovedovanju in risanju vsa mehka ruska duša. Obenem razpravlja v njem Dostojevski o najvažnejših človeških, socialnih in znanstvenih problemih, ki pritegnejo pozornost vsakega mislečega človeka. Poleg teža pa ima roman toliko pestrega, napetega dejanja, da priklene tudi bravca, ki išče v knjigi zgolj poštenega razvedrila. — Roman je zelo obsežen, štel bo preko 1000 strani »Splošne knjižnice«. Zato bo založba izdala slovenski prevod romana v štirih knjigah, kakor je Dostojevski razdelil roman v štiri dele. Nadaljnji 3 deli izidejo postopoma v najkrajšem času, tako da bodo imeli slovenski bravci v kratkem ves roman na razpolago. Knjiga se dobiva pri založnici Zvezni knjigarni v Ljubljani. Marijin trg št. 8.

Prvi začetki papirja. Znano je, da so Kitajci že davno pred Kristusom poznali papir. Toda oni so se teža naučili od Indijcev, Hindu. Ti so najprej uporabljali za pisanje skorjo dreves, zlasti breze, ki ima lepo belo in gladko skorjo. Na takem papirju imamo ohranjene najstarejše dokumente Indijcev. Da se pisava na taki skorji more toliko časa ohraniti, je vzrok ta, da je bilo njihovemu črnilu primešanega tudi mnogo olja. To črnilo je lažje vlezlo v skorjo in je bilo proti vodi jako odporno. Za časa preganjanj so brahmanski svečeniki skrili take dokumente v svoja sveta jezera, kjer so jih pozneje dobili nepoškodovane. Ko se je papir izboljšal, so rabili skorje dreves samo še za zavojanje, ker je bil papir še predrag.

Izenačenje terminologije. Glavni prosvetni svet, ki je predlagal prosvetnemu ministru, naj imenuje komisijo za izenačenje pravopisa, je predložil istemu ministru še predlog, da imenuje še eno komisijo za izenačenje naše terminologije, zlasti terminologije v šolskih knjigah.

Učne knjige. Prosvetni minister je izdal naredbo, da morajo predložiti zaradi revizije vsi avtorji ali izdajatelji učnih knjig za osnovne šole najpozneje do 15. aprila ministru po tri eksemplare vsake knjige.

Zbrani spisi Ivana Cankarja. V kratkem začne Nova založba v Ljubljani razpošiljati odjemalcem, ki so naročili celotno zbirko Zbranih spisov Ivana Cankarja, tretji zvezek teža dela, ki bo od teža časa tudi v vseh ostalih knjigarnah na razpolago. Letošnji zvezek zbranih spisov obsega vso prozo Iv. Cankarja iz l. 1900. in 1901., drame, novele,

črtice, kritike in polemike, ter uvod in obširne opombe k tem spisom, ki jih je napisal Izidor Cankar. Knjiga obsega nad 400 strani in stane broširana Din 68.—, v polplatno vezana Din 84.—, v polusnje vezana Din 110.—. Kdor naroči vso zbirko Zbranih spisov Ivana Cankarja, bo prejel zadnji zvezek brezplačno.

»Pevce«. Izšla je 1.-2. številka za januar-februar 1926. Obsega A. Dolinarjev članek o »Dr. Fr. Kimovcu« in Bajukov o »Pevskem imenstvu«. Nato sledijo oddelki: Vestnik P. Z., Naši zbori, Nove skladbe, Iz

glasbenih listov in Razne vesti. Glasb na priloga prinaša tri skladbe: Fr. Fejnič, Vzdihljaji slepega, za mešani zbor in bas-solo; Karlo Adamič, Kadar pridem v tih vas, za mešani zbor; Emil Adamič, April, za mešani zbor. »Pevce« izhaja že šesto leto in vrši ves čas svojega obstanka vestno in vztrajno svojo nalogo: širiti smisel za lepo petje med Slovenci. Toplo ga priporočamo. Stane Din 30.— letno, za Italijo 18 lir, za Avstrijo 10 šilingov, za Ameriko 1 dolar. Naroča se pri upravi v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7.

Društvena in stanovska kronika.

Zborovanje litijske podružnice SZ. Naša podružnica je imela svoj redni letni občni zbor dne 2. novembra 1925 na šoli pri Sv. Jakobu v Ljubljani. Načelnica gđč. Sakotnik otvori zborovanje s pozdravom na vse navzoče. G. tov. Lužar poda referat »Zgodovina razvoja slovenske slovnice«. Za izredno zanimivo zasnovano predavanje je g. referent žel toplo zahvalo, ki mu bodi tu — sicer malo pozno, pa kljub temu — ponovno izrečena. G. predsednik Štrukelj nam je nato izčrpno obrazložil položaj, v katerem se je tedaj nahajal naš toli preizkušeni stan. Tudi njemu se izreče splošna zahvala, kajti njegove bodrilne besede so nam segale v srce.

Nato poda gđč. načelnica kratka običajna poročila, iz katerih posnamemo le, da je bila naša podružnica zaradi persekucij precej razbita in ni mogla delovati, kot bi bilo potrebno. Staremu odboru se je izrekla razrešnica. Pri volitvah pa je bil ponovno izvoljen ter izpopolnjen z nekaterimi novimi člani. Navzoči sklepajo še, da se čimprej zopet snidejo. — Načelnica pozove še k novemu delu v novem letu in zaključí občni zbor.

Zvesti svojemu sklepu smo se zopet sešli dne 6. februarja v Jugoslov. tiskarni v Ljubljani. Merodajnim činiteljem naša zahvala za prostor. Načelnica otvori zborovanje in pozdravi zlasti tri nove članice podružnice ter gosta g. tov. Lužarja. Prav veseli smo ga vselej, kadar pride med nas. Načelnica priporoča, da poživimo delovanje svoje podružnice s tem, da se čim večkrat polno-

številno snidemo. To je tudi posameznim članom na korist, saj dobe na zborovanjih točne informacije o vsakokratnem položaju. Obenem se pa vsak tudi nekako poživí, ko pride s tovariši v stik. Nato poda besedo tov. Jevnikarju, ki referira o poteku božičnega zborovanja, čigar refren je: »V slogi je moč!« G. tov. Lužar poroča o najnovjšem gibanju med učiteljsvom. Izraženo je to gibanje v znani deklaraciji, ki obeta zanesti v naš stan novega duha. Deklaracija je lepa in umestna, zlasti kar se tiče depolitizacije. Žal pa je mestoma nejasna, ozir. premalo konkretna. Treba je počakati, da se stvari razvijejo tako, da bodo v korist i državi i učiteljsvu. Zborovalci sprejmo to poročilo soglasno na znanje in sklenejo držati se tozadevnih navodil. V pretres je prišla nato okrožnica, ki jo je v januarju razposlala centrala. Debata je bila v vseh točkah zelo podrobna. Z ozirom na prepotrebni šolski zakon se izrazi mnenje, naj bi bil le-ta le nekaj okvirni zakon, ker se mora raztezati na vso državo, a razmere v posameznih njenih delih so različne. Smernice za ta zakon ima SZ pripravljene, posamezniki pa naj zbirajo podroben material, da bo po potrebi na razpolago. Izmed učnih predmetov je posebno žalosten kmetijski pouk. Imamo sicer učni načrt, toda metodično urejenih knjig ni. Učitelj pa tudi ne more vsemu kaj, ker mu pri mnogostranskem delu primanjkuje časa. Strokovnjaki naj bi pripravili in zbrali snov

v posamezne celote, da bi je ne bilo treba šele učitelju zbirati iz raznih virov. Tudi rokotvorni pouk je na isti stopnji: na šolah ni niti primernege prostora niti orodja, učiteljstvo pa bi moralo biti univerzalni samouk. K sreči je v tek. letu rokotvorni tečaj v Ljubljani, tako da bodo v novem šol. letu za predmet usposobljene učne moči zanesle na šole pravo razumevanje za ta koristni predmet. O njem je tov. Jevnikar koncem zborovanja prečital svoj referat, za kar so mu bili hvaležni vsi navzoči. Govor je bil nadalje o Učiteljskem pevskem zboru. Žal ne more noben član naše podružnice pohajati k vjam, ker obstojajo velike težkoče glede na čas pevskih vaj. Pri točki, ki govori o naročbi časnikov, poziva načelnica vse člane in članice, naj naroče čim več naših listov, ki pa naj jih tudi prečitajo. Inteligentna in samostojna žena se mora dandanes izobraževati tudi politično. Naročene publikacije naj ne leže nerazrezane po predalih! Obenem pozdravlja misel, da izda SZ pravljičice, ki vlečejo mnogo bolj kot pesmice. Izdajatelji pa naj bolj varčujejo papir, da ne bo v knjigah toliko bele praznine!

S tem je bila debata izčrpana in tov. Horn referira o temi »Splošne vzgojne smernice«. Končno se določi še kraj in čas prih. zborovanja, ki je obvezno za vse članstvo podružnice.

Ker je bil dnevni red izčrpan, se tov. načelnica zahvali za sodelovanje in zaključí zborovanje, ki nam je vsem dalo veselja do nadaljnega dela. P. H.

Zborovanje kamniške podružnice v Domžalah dne 20. febr. Načelnica otvori zborovanje, pozdravi navzoče in poda besedo misijonarju č. g. Mat. Čontali, ki je s predavanjem »Misijonska misel med učiteljstvom« pokazal, kako naj se učitelj, ki je voditelj mladine in naroda, udejstvuje tudi na tem polju. Temeljne točke njegovega prav skrbno sestavljenega predavanja so bile: 1. Razlogi, zakaj naj se učitelj udejstvuje na misijonskem delu. 2. Kako naj učitelj podaja misijonski pouk. (Seveda v zvezi z ostalimi predmeti, posebno z zemljepisem.) 3. Katera sred-

stva naj uporablja za svojo misijonsko izobrazbo in za pouk mladine. Drugo predavanje pa je imel tovariš in urednik g. F. Lužar »O razvoju slovenskega jezika«. Tu nam je g. urednik v kratkem, jedrnatem govoru pokazal vso pot razvoja našega jezika. Od brižinskih rokopisov, najstarejših spomenikov našega jezika, nas je peljala njegova živa beseda do Primoža Trubarja, odkritelja slovenskega jezika, kakor je rekel naš velikan Kopitar, in Bohoriča, pisatelja prve slovenske slovnice, pa vse do novejših: Luke Svetca, Levstika, Levca, Janežiča, Škrabca, Breznika in drugih. — Obema predavateljima se je načelnica iskreno zahvalila za njih trud in požrtvovalnost. Predavanjema pa je navzoče učiteljstvo sledilo z velikim zanimanjem. Nato so sledile stanovske zadeve.

Učiteljstvo zasleduje z zanimanjem razvoj krize v stanovski politiki in iz srca pozdravlja resno voljo, ki se izraža v deklaraciji po strnitvi v eno in izključno stanovsko, neprodirno falango vsega jugoslovanskega učiteljstva. V slogi je moč! — Nato sledijo razni predlogi: 1. Osrednji odbor izposluj od ministrstev prosvete in financ, da se vendar že enkrat odpravijo takse na šolska naznanila in izkaze. Prvič je že v ustavi zajamčen brezplačen pouk in je torej to kršitev ustave, drugič, vzgoja mladine pri tem silno trpi, ker starši, ki se že prej niso veliko brigali za napredek svojih otrok, so zaradi teh taks postali še bolj malomarni. Tisti, ki nočejo plačati kolka, in teh je večina, vsaj po deželi, sploh ne izve, kakšen je napredek njihovih otrok. Posledica tega je tudi, da otroci doma lažejo, da so napredovali, ko pa v resnici niso. In tretjič te takse tudi niso ravno tako malenkostne, kakor bi kdo mislil. Vsako polletje se mora plačati za vsakega otroka, ki poseča šolo, 5 Din, in če ima kdo veliko tega božjega blagoslova pri hiši, kar je pa hvala Bogu na kmetih še običajno, tedaj niso to malenkosti. 2. Osrednji odbor izposluj, da se bo vršilo redovanje tudi v marljivosti in obliki s peterimi redi, ker je staršem in učiteljstvu res nerazumljivo, da bi mogel imeti učenec v marljivosti samo

4 (prav dobro), če ima v vseh ostalih predmetih 5 (odlično). Ali pa naj se uvede zopet red komaj zadostno (2) z najboljšim redom prav dobro (5). 3. Referat: »Učiteljica v službi nacionalne in moralne vzgoje našega naroda«, ki ga morajo izdelati vse učiteljice do 1. maja t. l., naj se vsaj za one, ki služijo nad 10 let, prekličče, ker so, vsaj večina teh, že dovolj pokazale z dosedanjim delovanjem v šoli in izven nje, da jim je nacionalna in moralna vzgoja našega ljudstva prvi in poglavitni smoter vsega njihovega učitelj. delovanja. 4. Osrednji odbor naj izposluje, da se izenačijo draginjske doklade na deželi z istimi v mestih. Življenje na deželi ni nič ceneje, ampak še nasprotno, vedno in povsod dražje kakor v mestih. Mi na deželi kupujemo življenske potrebščine v mestu, ker dobimo tam za nižje cene prvovrstno blago, medtem ko dobiš na vasi za najvišje cene komaj najslabše blago. Če si pa kaj sam prideláš na vrtu, te to tudi 2 krat več stane kakor v mestu na trgu. Tudi imamo povprečno na deželi več učnih ur kakor tovariši v mestu, zraven tega pa delujemo veliko več v kulturnih in gospodarskih društvih kakor oni, kjer je drugih izobražencev dovolj na razpolago. Za posebne učne ure so pa tovariši po mestih, nekaj tudi po trgih, tako posebej plačani. 5. Prav tako naj izposluje osred. odbor, da se izplačuje šolskim upraviteljem polna stanarina brez odbitka za naturalno stanovanje. Prosto stanovanje v šoli so imeli dosedaj voditelji kot nekako nagrado za njihov trud, ki so ga imeli z upravljanjem in oskrbovanjem poslopja. Ali so morda tega posla sedaj rešeni? — (Opomba: Glavni odbor je take predloge že poslal na merodajno mesto in bo te zadeve še nadalje zasledoval.)

J. T.

Za deklaracijo prinaša »Učiteljski Tovariši« mnogo člankov. V št. 8. in pozneje pa pozivlja, da se oglasijo tudi dopisniki, ki imajo kake pomisleke in utemeljitve proti deklaraciji, v katerikoli točki. Tudi hoče dati celo prednost onim, ki bodo navajali kake pomisleke. Potrebna je res obojestranska

debata tudi za končno redakcijo. Doslej se je oglasilo proti nekaj dopisnikov od št. 10 dalje. Dopisnik Anton Hren navaja v št. 5, da je namen deklaracije, strniti vse pripadnike našega stanu v močno in nepremagljivo falanžo, ki bo zamogla delovati ob vsaki priliki in situaciji v prid šole in učiteljstva.

Velikonočno zborovanje Slomškove zveze v Ljubljani je bilo dobro obiskano. Splošno zanimanje je bilo za mnenje o deklaraciji, ki je izšla v »Učiteljskem tovarišu«. Razmotrivalo so se njene dobre in tudi njene nepopolne strani. Zborovanje je imelo predvsem informativen namen. Slomškova zveza hoče na vsak način ostati kot kulturna organizacija. Po daljši debati se je sprejel sklep: »Pozdravljamo deklaracijo in želimo, da se čimprej pojmi razčistijo«. Duhovno edinstvo v deklaraciji je nadomestiti v »stanovsko« edinstvo. Z deklaracijo je podana samo neka izjava za skupno stanovsko delo. Kulturno delo naj Slomškovi zvezi ostane. Deklaracija doslej v lastni organizaciji pri vseh okrajnih učiteljskih društvih in pri pokrajnih skupščini še ni sprejeta, zato tudi mi še ne moremo o njej odločati. Nadaljnja ureditev o tem se pri nas z zaupanjem prepusti glavnemu odboru.

Meščansko-šolsko učiteljsko društvo je imelo svoj redni občni zbor v Celju v sredo dne 24. marca. Navzočih je bilo čez 100 članov. Predsednik ravnatelj Humek je v svojem otvoritvenem govoru pozdravil navzoče, ugotovil sklepčnost ter se zahvalil za tako častno udeležbo iz vseh meščanskih šol Slovenije. Posebno je naglašal, naj vsak član v svojem področju vpliva, da bodo vsi, ki službujejo na mešč. šolah brez ozira, če imajo izpit ali ne, člani organizacije, ker to tudi pravila izrecno poudarjajo. Nato je poročala tajnica ravn. Stupica. Iz njenega poročila posnemamo, da se je odbor v letošnjem letu prav posebno zavzemal za dobrobit članov, poudarjajoč strogo stanovsko stran naše organizacije. Posebno skrb je posvečal odbor povzdigi mešč. šole kot posebnemu tipu šol, da bi jo na ta način obvaroval enakosti z nižjo srednjo šolo. V to svrhu so se izde-

lali tudi posebni učni načrti, ki naj bodo sprejeti za vse meščanske šole iz vse države. Iz tajniškega poročila smo nadalje zvedeli, da ima društvo 173 članov, da je imel odbor več sej in da je društvo razdeljeno v tri sekcije: celjsko, ljubljansko in mariborsko. Po poročilu tajnice, ki je bilo z odobravanjem sprejeto, je sledilo blagajniško poročilo, nato so pa načelniki odsekov ravnatelj Hočevnar, Hergert in Serajnik podrobneje opisali delo pri posameznih odsekih. Po izjavah preglednikov računov so bila vsa poročila z odobravanjem sprejeta in je občni zbor podelil odboru absolutorij s pohvalo. Pri volitvah je bil z vzklikom izvoljen stari odbor. Nato so sledili samostalni predlogi. Na mesto treh sekcij bodo odslej samo dve, in sicer ljubljanska in mariborska, kakor je to razdeljeno po oblastih. Za načelnika ljubljanske sekcije je bil izvoljen ravnatelj Hočevnar, za načelnika mariborske sekcije pa ravnatelj Serajnik. Izvolili so tudi osem delegatov in osem namestnikov za savezno zborovanje v Zagrebu. Pri razpravi o stanovskem glasilu je ravn. Humek posebno poudarjal, naj bodo vsaj vse mešč. šole naročene na glasilo, kajti revija za mešč. šole morajo v prvi vrsti naročiti tisti, katerim je namenjena. Pa ne-le mešč. šole, tudi druge, zlasti osnovne, bodo dobile v glasilu »Meščanska šola« kako zdravo jedro in bi bilo prav, da tudi one naroče list, zlasti še, ker prav lahko dobe majhno vsoto za naročnino od kraj. šolskih svetov. Na mesto vseh mogočih dobrih in slabih časopisov, revij in knjig, dajmo v vse šole v prvi vrsti časopise pedagoške vsebine. S tem bomo pokazali, da smo res učitelji in vzgojitelji! — Prav posebno so pa navzoči razpravljali o učenem načrtu za mešč. šole, ki so ga izdelale posebne sekcije. Načrt predvideva pet tipov meščanskih šol, ki naj bi odgovarjali krajevnim razmeram. Pouk v prvem in drugem bi bil pri vseh tipih šol enoten, pač pa se razdeli snov v tretjem in četrtem razredu tako, da bo ustrezala nadaljnji izobrazbi učencev, ki se nameravajo posvetiti raznim stanovom. Učni načrti so narejeni za: 1. kmetijske, 2. obrtno-industrijske, 3. trgovske, 4. dekliske (go-

spodinjске) in 5. mešane tipe mešč. šol. Ako bi ministrstvo prosvete te načrte vpeljalo, bi dobili res enkrat meščansko šolo, ki bi vsaj deloma ustrezala namenu, katerega naj ima meščanska šola. Načrte bodo sprejele vse šole in jih poslale ministrstvu prosvete v Beograd. Pri presoji učnih uspehov se je zlasti poudarjalo, da ne smemo otrok preveč mučiti s prevelikimi zahtevami, ker izgubijo otroci veselje do učenja. Učence je treba primerno razbremeniti. Dosti je, če učenec v šoli pridno dela, kajti le to je nekaj vredno, kar učitelj v šoli nauči. Doma naj se otroci odpočijejo, da so drugič dan sposobni za novo delo. Po sprejetju predlogov in nasvetov je predsednik zaključil lepo uspeli občni zbor. R. W.

Osebna vest. Za ravnatelja ljubljanskega muzeja je imenovan šef prosvete za ljubljansko oblast g. dr. Dragotin Lončar. Posle prosvetnega šefa bo vodil še nadalje.

Učiteljska imenovanja. Imenovani so: V Kranjski gori za stalnega šolskega upravitelja Anton Knap, kontraktualni učitelj istotam; v Dobovi za stalnega šolskega upravitelja Ljudevit Kokot, učitelj istotam; v Jaršah za stalnega šolskega upravitelja Miroslav Praprotnik, šolski upravitelj na Homcu; v Mengšu za stalnega šolskega upravitelja Izidor Smole, učitelj v Borovnici; v Trzinu za stalnega šolskega upravitelja Anton Arigler, šolski upravitelj na Skaručni; v Križah pri Trziču za stalnega šolskega upravitelja Andrej Rojc, učitelj v Kranju; v Primskovem pri Kranju za stalnega šolskega upravitelja Jakob Slapar, šolski upravitelj v Olševku; v Škofji Loki za stalnega šolskega upravitelja Vinko Zahrastnik, učitelj istotam; v Šmartnem pri Kranju za stalnega šolskega upravitelja Fran Keržič, šolski upravitelj v Dobropoljah; v Kranju za stalno učiteljico na dekliskih osnovni šoli Franja Slapar-Grošelj, učiteljica istotam; v Radečah pri Zidanem mostu za stalnega šolskega upravitelja Vladimir Požar, šolski upravitelj v Planini pri Rakeku; v Št. Rupertu za stalnega šolskega upravitelja Jurij Kislinger, učitelj istotam; za stalnega šolskega upravitelja na Zidanem mostu Ljudevit Pirkovič, šolski upravitelj v Škocijanu pri Mokronogu; v Litiji za stalnega šolskega upravitelja Drago Rostohar, šolski upravitelj v Št. Juriju pod Kumom; v Šmartnem pri Litiji za stalnega šolskega upravitelja Maks Kovačič, šolski upravitelj pri Sv. Križu pri Litiji; v Zgornji šiški za stalnega šolskega upravitelja Josip Pleničar, šolski upravitelj v Kropi; v Šmarju pod Ljubljano za stalnega šolskega upravitelja Fran Musar, šolski

upravitelj v Boštanju; pri Sv. Petru pri Ljubljani za stalnega šolskega upravitelja Ivan Štupica, šolski upravitelj v Mošnjah; na Dobravi pri Kropi za stalno učiteljico Milena Bratina, učiteljica v Voklem; v Celju za stalnega učitelja na deški osnovni šoli za Celjsko okolico Josip Jerše, stalni učitelj v Brežicah; za stalnega učitelja na deški osnovni šoli za Celjsko okolico Branko Zemljč, šolski upravitelj v Rečici; v Gotovljah za stalnega šolskega upravitelja Robert Senica, šolski upravitelj pri Sv. Petru v Savinjski dolini; v Št. Juriju pri Celju za stalnega šolskega upravitelja Fran Zažar, stalni učitelj na deški osnovni šoli za Celjsko okolico; v Pirešici za stalnega šolskega upravitelja Avgust Cajko, stalni šolski upravitelj v Svetini; na Vranskem za stalnega šolskega upravitelja Ivan Urek, stalni učitelj istotam; v Črešnjevcu za stalnega šolskega upravitelja Anton Strigl, stalni šolski upravitelj v Koblju; v Radvanju za stalnega šolskega upravitelja Stefan Firm, stalni učitelj istotam; v Slovenski Bistrici za stalnega šol. upravitelja Fran Brglez, stalni učitelj v Čadramu; v Studenicah za stalnega šolskega upravitelja Janko Živko, stalni učitelj istotam; v Zgornji Polskavi za stalnega šolskega upravitelja Josip Rainer, stalni učitelj istotam; v Mariboru za stalnega šolskega upravitelja IV. deške osnovne šole Viktor Grčar, stalni učitelj na I. deški osnovni šoli istotam; v Gederovcih za stalnega šolskega upravitelja Ambrozij Rusjan, stalni šolski upravitelj v Svetahovcih; v Hajdini za stalnega šolskega upravitelja Janko Lešnik, stalni šolski upravitelj v Vurbergu; v Ormožu za stalnega šolskega upravitelja Adolf Rosina, stalni učitelj istotam; v Središču za stalnega šolskega upravitelja Ivan Najžer, stalni učitelj istotam; v Slovenjgradcu za stalnega šolskega upravitelja Josip Šerbec, stalni učitelj istotam; v Šoštanju za stalnega šolskega upravitelja Martin Vrečko, stalni učitelj istotam; v Podčetrtku za stalnega šolskega upravitelja Karel Kobale, stalni učitelj istotam; pri Sv. Vidu pri Grobelnem za stalnega šolskega upravitelja Fran Pogačnik, stalni učitelj istotam; za okrajnega šolskega nadzornika v Novem mestu je postavljen Ivan Pirnat, šolski upravitelj v Žužemberku.

Upokojitve. Upokojeni so po čl. 141. urad. zakona Ivanka Lampe, strokovna učiteljica na Jesenicah; Marija Gajšek-Trampuš, učiteljica ženskih ročnih del na Dobovi; Marija Žel-Stepičnik, učiteljica v Apačah; Josip Koleš, učitelj v Beltincih; Ama'ija Rus-Vardjan, učiteljica v Metliki; Milica Nežić-Leščan učiteljica v Ptuj.

Učiteljska Samopomoč. V teh dneh (koncem marca) razpošila društvena uprava vsem članom položnice za nakazila članskega prispevka za 109., 110. in 111. smrtni slučaj (Antonija Dedič, Bočna, Ernest Čigoj, Ljubjana in Blaž Tominc, Globoko) v skupnem

znesku Din 15.50. Včlanjeni zakonski pari plačajo dvojni znesek. Društvena uprava je izplačala na posmrtninah za te tri smrtnne slučaje dedičem Din 27.360, Nakazite takoj te zneske, da se Vam položnice ne izgube! Posebno opozarjamo še tiste člane, ki imajo kaj zaostankov, da store svojo člansko dolžnost. Zaostanki so prišteti gornjemu znesku; zato uporabljajte vedno le zadnjo položnico. — Učiteljska Samopomoč ima danes (25. marca 1926) 1867 članov. Posmrtnina znaša Din 9335. Kdor še ni član U. S., naj se priklasi.

Kaderski rok. Pri reševanju pritožb zoper prevedbo na novi uradniški zakon so nekateri oddelki Državnega sveta različno tolmačili čl. 241. uradniškega zakona v zvezi s specialnimi zakoni pri upoštevanju vojaške službe prečanskih uradnikov, zvaničnikov in slug za odmero stopnje osnovne plače. Da se doseže enotnost pravosodja v tem pogledu, je razpravljajl Državni svet v plenumu o tem vprašanju in izdal dne 22. decembra 1925 plenarno odločbo, da se osebam, ki so prvič stopile v državno službo kraljevine SHS po 1. decembru 1918, načeloma vračuna po čl. 241. uradniškega zakona v zvezi z dotodanjimi predpisi za prečanske uslužbence v svrhu odmere stopnje osnovne plače tudi služba, katero so odslužili v vojski (avstro-ogrski in naši) pred vstopom v civilno državno službo; vendar se v takih primerih odšteje kaderski rok tistim osebam, ki so prvič stopile v državno službo po 6. septembru 1919. leta, to je po dnevu ko je na vso kraljevino bil razširjen srbijski vojni zakon, ker po tem zakonu kaderski rok tudi za pokojnino ni všteven.

Ta plenarni sklep je obvezen za vse oddelke Državnega sveta pri reševanju pritožb zoper prevedbo na novi zakon.

Uslužbencem, ki se zoper prevedbo niso pravočasno pritožili in jim ni bila po členu 241. uradniškega zakona vračunana doba vojaške službe za stopnjo osnovne plače, se priporoča, da z ozirom na načelno plenarno odločbo Drž. sveta poskusijo s prošnjo na svoje ministrstvo, da se jim vojaška služba naknadno prizna za stopnjo osnovne plače z veljavnostjo vsaj od dneva predložitve te naknadne prošnje, ako ni mogoče z veljavnostjo od 1. oktobra 1923. leta. Taki prošnji bi se moralo seveda priložiti potrdilo vojaške oblasti o trajanju službe v vojski.

Onim prečanskim uslužbencem, ki so že pred 1. decembrom 1918. leta bili v državni službi, se je vojaška služba po čl. 241. uradniškega zakona tudi pred omenjenim plenarnim sklepom v Državnem svetu načeloma priznavala brez odbitka, vsaj evidenčnemu odseku niso bile prijavljene protivne odločbe oddelkov Državnega sveta, tako da v tem pogledu ni bila potrebna plenarna odločba zaradi enotnosti pravosodstva. —

»Naš Glas«.

Priznanje poviškov. Državni Svet je s svojo razsodbo Br. 26.993 od 12. novembra l. 1925. odločil, da se napredovanje v položajni skupini iz ozirov na čl. 24., 54., 59., 62., 64., 66. čin. zakona ter čl. 5. in 6. Uredbe o razvrstitvi državnih uradnikov ne priznava avtomatično od dneva dospelosti, marveč od dneva podpisa ukaza odnosno ministrskega odloka, s katerim je bilo napredovanje odrejeno. Po čl. 160., odst. 2., čin. zak. pripada izplačilo napredovanja od 1. istega meseca, ako pade dan podpisa v 1. polovico meseca, a od 1. prihodnjega meseca, ako je odlok podpisan v drugi polovici meseca.

Ali je dopustna pritožba proti razsodbi Državnega sveta? Državni svet s precejšnjo naglico rešuje pritožbe proti prevedbi. Rešenja Državnega sveta dobivajo tovariši po večini negativna in se zahteva od vsakega tovariša 100 Din takse, ker je bila pritožba po mnenju Državnega sveta neutemeljena in zaradi tega odbita. Pripominjamo, da pa s tem, da je pritožba odbita po Drž. svetu še ni izrečena končna odločitev in da ima vsak uslužbenec možnost po čl. 44. in 45. zakona o Državnem svetu in upravnih sodiščih, da prosi s ponovno prošnjo za obnovitev postopanja. Prošnja se mora poslati v dveh izvodih naravnost na Državni svet v Beograd. »Naš Glas«.

Akcija hrvatskih profesorjev in učiteljev. Ker se je hrvatsko profesorsko društvo in hrvatsko učiteljsko udruženje povodom napadov na prosvetnega ministra zavzelo zanj, hočeta pokreniti obe organizaciji v kratkem skupno akcijo proti UJU in jugoslovenskemu profesorskemu udruženju.

»Slov. Narod«, št. 54, str. 4.

Koliko pristašev ima učitelj, naj kaže prepis sledeče vloge.

Ministrstvo prosvete

Beograd.

Na 6 razredni osnovni šoli v kraju Stari trg pri Ložu, srez Logatec, oblast Ljubljana, je bil v službi od leta 1909. do leta 1924. inklusive (od leta 1912. stalno nameščen) g. učitelj Rupert Smolik.

V novembru leta 1924. je bil z utemeljitvijo »iz službenih ozirov« premeščen na samotno 1 razredno osnovno šolo v gorah pri Sv. Lenartu, srez Kranj.

Tam je smrtnonevarno zbolel, odšel v bolnišnico in se zdravil 6 mesecev. Po tem so ga »iz zdravstvenih ozirov« premestili na 3 razredno osnovno šolo v Brusnice, srez Novo mesto, kot učitelja.

Po splošnem ljudskem mnenju se je zgodila gosp. učitelju Rupertu Smoliku krivica, proti kateri so takoj ob premestitvi odtod v novembru 1924. leta poslale podpisane korporacije pismen in brzojaven protest in prošnjo zaščite v imenu ljudstva Nj. Vel. kralju SHS Aleksandru I.

Ker do danes še ni popravljena krivica, storjena gosp. učitelju R. Smoliku, prosimo vnovič, da se gospoda Ruperta Smolika iz Bursnice upostavi nazaj na 6 razred, osnovno šolo v Stari trg pri Ložu, srez Logatec, na prejšnje njegovo — po mnenju ljudstva krivično mu odvzeto — stalno mesto, kjer si je zaslužil s svojim vestnim in marljivim delom za ljudsko prosveto splošen ugled.

Stari trg pri Ložu, dne 31. januarja 1926.

Žig.

Za občinski zastop Stari trg pri Ložu:

Župan: L. K.; odborniki: J. K., J. P., J. I.

Žig.

Za kraj. šol. svet Stari trg pri Ložu:

F. L., predsednik; J. T.

Žig.

Za Kmet. zadrugo v Starem trgu pri Ložu:

I. S., J.

Žig.

Za hranilnico in posojilnico:

A. P., J. T.

Žig.

Za Čebelarsko društvo:

F. Š., J. U.

Žig.

Za Sadjarsko društvo:

F. Š., J. G.

Žig.

Za Lesno zadrugo:

A. S., I. K.

Žig.

Za podružnico Kmetijske družbe:

J. P., predsednik; M. P.

Žig.

Za Prosvetno društvo:

K., I. L.

Žig.

Za župni urad:

H., župnik.

Žig.

Za telovadno društvo »Orel«:

A. M., F. K.

Iz Ljubljane. Leta 1925. je štela Ljubljana približno 55.000 prebivalcev. Glede zdravja šolskih otrok in šolske higijene je vršil šolski zdravnik redno nadzorstvo. Pod rednim zdravniškim nadzorstvom je bilo 5345 šolske mladine.

Moderni kmetje v Avstriji. Na Dunaju je otvorjena šola za kmete, ki se uče knjigovodstva. V dvorani stojita dve silno dolgi mizi, za njima pa sede sami kmečki obrazi vseh starosti. Učenci pišejo po diktatu učiteljev na papir in tablice iz škrnja prav tako

kot otroci v ljudskih šolah. Kmetje se uče sistematičnega knjigovodstva od elementarnih principov počenši do sestavljanja bilanc. Avstrijski kmetje so namreč uvideli, da je to zanje potrebno. Moderni stroji, moderna metoda obratovanja, izprememba naturalnega gospodarstva v denarno in kreditno gospodarstvo, vse to zahteva, da se poslužuje kmet tudi pri kalkulaciji modernih sredstev. Naval na te tečaje je ogromen, prijavlja se po več sto kmetov.

Ureditev vzgajališč v Hrvatski in Slavoniji. V Hrvatski in Slavoniji so ustanovljena državna vzgajališča (domovi za prisilno vzgojo maloletnikov) v Glini, Slavonski Požeji in Pahinskem pri Ivancu (županija varaždinska). V ta državna vzgajališča se morajo oddajati v prisilno vzgojo maloletne osebe z vsega ozemlja naše kraljevine, o katerih je izdalo pristojno sodišče odločbo po členu 6. zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi ali po specialnih zakonskih predpisih, ki veljajo v poedinih pokrajinah. Več o tem pove razpis ministra pravde v Uradnem listu z dne 25. januarja 1926, št. 32/7.

Verski pouk muslimanskih otrok. Minister prosvete je odredil, da se imajo poučevati osnovnošolski učenci mohamedanske konfesije v vseh štirih razredih tedensko po štiri ure v veronauku. Dve uri je porabili samo za verski pouk, dve pa za razlago korana.

NATEČAJ

za eno dramo v treh dejanjih in pet enodejank.

Pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Splitu razpisuje natečaj za eno dramo v treh dejanjih iz življenja naših neosvobojenih bratov izza kateresikoli meje naše države in za pet enodejank rodoljubne vsebine, ki bi bile vporabne tudi za manjše odre. Konkurrirati smejo vsi jugoslovanski pisatelji. Nagrade: za dramo 5000 Din, za vsako enodejanko 1000 Din. Po posebni juriji ocenjena in sprejeta dela postanejo last pokrajinskega odbora Ju-

slovenske Matice v Splitu, ki jih založi in plača avtorju sprejete drame za vsak iztis 2 Din. Dela, ki izpadejo iz konkurence, se lastnikom vrnejo. Rok za predajo drame traja do 31. marca 1927., za enodejanke do 30. sept. 1926. in jih je poslati na pokrajinski odbor Jugoslovenske Matice v Splitu pod šifro, ki mora biti slična šifri na zaprti kuverti, v kateri naj bo lastnoročno in čitljivo navedeno ime in naslov avtorja.

V Splitu, dne 31. marca 1926.

Jugoslovenska Matica
Pokrajinski odbor
v Splitu

Obveznice 7% invest. posojila sta darovala Slomškovi zvezi tov. Komljanec Alojzija iz Škocijana pri Mokronogu in Kalan Maks iz Brusnic.

Položnice smo priložili tej številki za vse one, ki še niso poravnali naročnine ozir. članarine. Prosimo vse, da čim prej plačajo naročnino ozir. članarino, ker mora tudi uprava vse stroške sproti plačevati.

MODNA TRGOVINA

F. MERŠOL

nasl. se nahaja

SEDAJ V WOLFOVI ULICI ŠT. 5.

Priporoča svojo bogato zalogo ženskih ročnih del, vseh vrst volne, svile in bombaža. — Predtiskanje ročnih del!

MODNO IN KRATKO BLAGO!

Velika zaloga čipk, rokavic, nogavic in pletenin za dame, gospode in otroke!

USTANOVLJENO LETA 1887.

Vsebina.

Metodične smernice za pouk srbohrvaščine na osnovni šoli. Fran Žukovec, učitelj srbohrvaščine. — O kmetijskem pouku. Dr. L. Sušnik. — Deklaracija o bistvu, nalogah in smeri naše stanovske politike. Ponatis iz „Učit. Tov.“ — Kultura in književnost. — Društvena in stanovska kronika.

»Slovenski Učitelj« izhaja sredi vsakega meseca. — Uredništvo (Fort. Lužar) je v Ljubljani, Glinška ulica šte. 5/I. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica šte. 6. — Naročnina znaša 40 Din, društvena članarina 60 Din in prejema vsak član list brezplačno. Naročnina za Italijo je 10 lir. — Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije in naročnino pa upravništvo. — Izdajatelj in odgovorni urednik: Fortunat Lužar. — Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.